

Инж. Бранко БУЛАТОВИЋ:

Земљорадничке задруге Титоградског среза и њихова активност у првој половини 1956 године

ПОСЛИЈЕ расформирања сељачких радних задруга пришло се активирању земљорадничких задруга на оним теренима гдје су се могле одмах предузети мјере, користећи дјелимично средство и објекте бивших задруга. У таквој ситуацији земљорадничке задруге су почеле дјелатност са веома ограниченим средствима, а тешкоће су се јављале и због неискусног, а често пута и слабог кадра. Неке задруге су од њиховог оживљавања пословале из године у годину мање-више са позитивним резултатима, а неколико мањих задруга, са слабијим економским условима, без саобраћајне повезаности, имале су најчешће пословне губитке. Према завршним рачунима из 1954 године, скоро све задруге на терену Титоградског среза добро су пословале и имале су извјесну добит, изузев неколико њих које су морале утрошити нека обртна средства за набавку основних, што је на крају године регулисао Народни одбор Среза према прописима.

Према прошлогодишњим завршним рачунима уочава се да су се све земљорадничке задруге на територији Среза бавиле трговином индустријске робе, прехранбеним артиклима, а дјелимично откупом пољопривредних производа, шумских плодова и љековитог биља. Само неколико задруга (Тузи, Голубовци, Даниловград, „13 јули“ и још неке), поклањале су више пажње пољопривредној производњи и узгоју стоке, али то је у укупном пословању незнатан проценат. Од 826,000.000 динара оствареног промета код 18 земљорадничких задруга и СРЗ „13 јули“, на откуп и промет пољопривредних производа долази свега 16,8%. Значи, задруге претежно послују на бази трговине и угоститељства, а још увијек нијесу довољно ојачале да у већем обиму пређу на произвођачку дјелатност: развој сточарства, подизање и унапређење пољопривредне производње на задружним имањима

и код индивидуалних домаћинстава-задругара као и на откуп пољопривредних производа.

Земљорадничке задруге: Церовице, Доња Горица, Петровач, Доња Морача и Служ, имале су пословне губитке у 1955 години око 9.000.000 динара, од које суме само задруга у Доњој Горици има око 6.400.000 динара. Нијесмо у могућности да изложимо укупан губитак, јер недостају подаци за земљорадничку задругу у Матешеву, а према приближном прорачуну износиће за 6 земљ. задруга око 11.000.000 дин. Од ових задруга морају се ликвидирати задруге у Матешеву, Доњој Горици и Церовицама, чији пословни губитци износе око 9.000.000 динара (рачунајући да ће Матешево имати 2.000.000 динара пословни губитак).

Неколико бољих задруга (Дољани, Тузи, Даниловград, „13 јули“, Биоче), показују да рад у земљорадничким задругама може да буде веома солидан ако се води рачуна о свакој појединости, штедни, благовременом исправљању и анализирању пословања задруге током године.

Једна од слабости код земљорадничких задруга јесте питање формирања фондова према намјени и њиховог издвајања код Народне банке. Постојала је објективна тешкоћа код скоро свих задруга да ово на вријеме учине, јер су имале веома мала обртна средства и користиле су укупна новчана средства према потреби и актуелности појединих послова које су предузимале. Дјелимично у прошлој години, а такође и почетком ове године, 7 задруга су формирале одговарајуће фондове и углавном их намјенски користиле. То су задруге које сматрамо економски ојачаним.

Откупом љековитог биља, шумских плодова и пољопривредних производа, бавило се неколико задруга веома успјешно и поред недовољног искуства, нестручности, недостатка амбалаже, магацинског простора и других ситних тешкоћа. Задруга у Лијевој Ријечи откупила је преко три и по вагона малина, задруга у Барутани око 4 вагона пелина, један и по вагон дивљих шипака и пола вагона грожђа. Задруга у Колашину је такође откупила вагон малина, нешто печурки, боровница и љековитог биља. Но и поред тога, нема довољно упорности да се задруге оријентишу на откуп и производњу поврћа, воћа, грожђа и др., како би се мање ових производа добављало из других крајева, кад у свом Срезу има за то услова.

У овој години 8 задруга су добавиле по један трактор „Фергусон“ и у прољећним радовима у другој половини априла опорали су преко 290 ха ораничних површина, од чега двије трећине на приватним имањима задругара и незадругара. Задруге су орале тракторима код 586 домаћинстава, уз цијену 900 динара по ралу, што је било јевтиније 200—300 динара од орања са запрегом.

У првом тромјесечју ове године преко продавнице „Задругар“ продато је више од 9 вагона вјештачког ђубрива и око пола вагона средстава за заштиту биља, што претставља знатан пораст у упоређењу са ранијим годинама. Поред тога, задруге у Голубовцима, Јеленку, Тузима и СРЗ „13 јули“ предузеле су много озбиљније подухвате у погледу одгајивања поврћа (парадајса, паприке, салате и др.). Неке од ових задруга су ангажовале стручне раднике — који ће углавном помоћи да се у гајењу ових култура стекну навике и приступи много већем привређивању у овој грани.

Само СРЗ „13 јули“ планирала је да произведе и уновчи у току ове године преко 20 вагона свих врста поврћа и већ је почела да иступа на тржиште са првим производима.

У вези са овим поставља се питање уговарања и испоруке производа трговачкој мрежи, гдје се наилази на извјесне тешкоће у погледу утврђивања цијена између произвођача и предузећа као купца, а затим предузећа као продавца на тржишту. Неке задруге, а индивидуални произвођачи нарочито, врло тешко прихватају уговоре и обавезе о испоруци робе одређеном купцу, него се још увијек оријентишу на појединачно иступање на тржиште, управљајући се према количини и потражњи робе. С тим у вези имамо појаву честог мијењања цијена, чак и у току једног дана.

Код задруга има још доста слабости у погледу уредног бођења књиговодства, одговарања опште друштвеним обавезама и уклапања у општи привредни механизам, изједначавањем са осталим привредним организацијама по свим обавезама према задници.

Недостаје такође више анализирања ствари и рачунице у многим пословима које задруге предузимају, а ту имамо озбиљних тешкоћа због нестручног кадра, несналажљивости, недовољне упорности управних одбора или великог броја чланова управних одбора, тако да се све своди на предузимљивост и оперативност управника и још понеког члана управног одбора задруге.

Код задруга, гдје се управни одбор чешће састаје и рјешава сва крупнија питања, рад је веома добар и резултати се одмах уочавају.

Код других задруга, код којих управни одбор нема одређеног плана и јасно постављених задатака које треба да спроводи, нема ни иницијативе ни потстицања да се нешто предузме у раду и онда се површно и некорисно фразира о унапређивању пољопривреде, о социјалистичком преображају села, без икаквог конкретизовања задатака.

Срески савез сматра да ће бити потребно чешће организовати краће састанке са управницима и пољопривредним техничарима, са књиговођама, а такође и са управним одборима задруга да би се продискутовало о њиховом плану рада, о предвиђању и остваривању плана, о фондовима и њиховом јачању, а кроз све то повећаће се интересовање о свим питањима код оних људи који се у садашњој ситуацији сматрају најодговорнијим за рад и развој задруга и њихово учешће у социјалистичком преображају села.